

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 30

Oslo, den 24. juli 1935.

47. årg.

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: mrg. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.
„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren privat 10695 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10—2 og 4—7. Lørdager fra 10—1. De øvrige dage fra kl. 10—4 Utbetalinger kun mandag kl. 3—4.

INNHold: Til Stiklestad — Olavsminner i min hjembygd — Redaktør mgr. Irgens — Prest i 50 år — Hellig-Olav-treskulptur — Kardinal Faulhanbers siste hyrdebrev — Bokanmeldelse — Vår Feriekoloni — Stiklestadferden — Herhjemme — og derute.

Til Stiklestad.

Op, nordmenn! Trondheims klokker går!
Hvert myndig malm får makt og mæle
med høitidsklang, hvis toner når
til norske hjerter, norske sjele.

Til Stiklestad i fedres spor,
hvor martyrkongens minner taler,
vi samler oss fra fjell og fjord
og fra de dype, stille daler.

Mon vi har glemt den stolte tid,
da Trondheims dom, den adelsbårne,
stod løftet over døgnets strid
med sine gylne spir og tårne —

Da Moderkirken her i Nord
i storm og stille lot sig høre
med klokkeklemte til bønnens ord
og sang fra åpne kirkedøre!

Op, nordmenn! Ryst all fordom av,
ti fortids dyre minner kaller —
på Stiklestad, ved Olavs grav
i katedralens høie haller!

Ja, atter står i hellig glans
vår martyrkonges stolte virke,
og Saga fletter ærens krans
om Olavs tro og Romas kirke.

Hvad vi har ødt av arvegull
og glemt av fedres salmetone
i trellekår, i mulm og muld,
i kivi og splid vi måtte sone.

Men snart — i Olavsminnets gry —
er troens splid et skrinlagt minne,
i Moderkirkens milde ly
er helligdommens fred å finne.

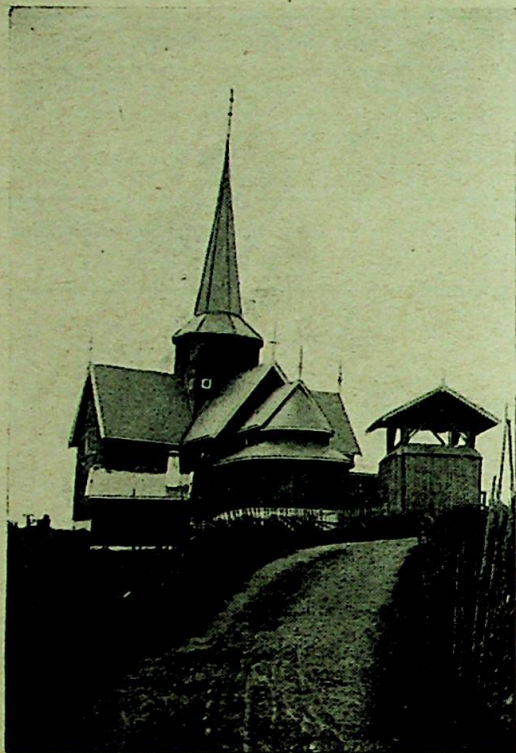
Op, nordmenn! Trondheims klokker går!
De vekker oss til dåd og virke.
Vi sov i fire hundre år
og glemte våre fedres Kirke.

Ti Olavsdagens klokkeslag
som kimer over fjord og fjære —
de varsler inn den nye dag
til gamle Norges held og ære.

K. Kjelstrup

Olavsminner i min hjembygd.

Av Signe Sandberg.

Hedal kirke.

Langsamt og tungt arbeidet Valdresbanen sig opover fjellskråningen fra Dokka i Nordre Land. Jo høiere det seg opover dess smalere blev banelegemet og stupet nedenfor blev brattere og steilere for hvert minutt, og snart var det på like plan med de høie fjell på den annen side av dypet — og langt der borte lå Hedalsfjellene. — Det dugget for øinene, for det var det første glimt av hjembygden; men i neste øieblikk gled toget inn i skogen og stanset på Tonsaasen stasjon, og vi var i kjente trakter. Det var som om vi var redd for ikke å få se hver eneste busk og hvert tre, hver bekk og hvert fossestup, hvert tjern, hver elv og hver lyngbevokset slette for her var det jo vi lekte som barn.

Fra Tonsaasen førte en bred, vakker vei forbi tjern og multemyrer ned i dalen. Den strøk forbi veien til Leirskogen der Olav den Helligø for i 1023, den gang han kristnet Valdres. Og her oppe var det at kongen og hans menn måtte stanse på grunn av tørst og hete. Og her ligger den store stenen over «St. Olav Kjelda», som kongen ved å slå tre slag på fikk klart kildevann til å sprudle frem under, så alle drakk sig utørste. Det var gamle Bergensveien de kom den gang. Den gikk over Ringerike, Soknedal og Hedal, tok av nordover åsen til Sør-Aurdal, gikk gjennom Leirskogen og videre opover Valdres. Den samme vei har mange pilgrimer vandret etter

dem for å vinne helse på sjel og legeme, for kilden blev fra den gang betraktet som hellig.

Like idet veien gjør en skarp kurve forbi Breidablikk sanatorium åpner skogen sig, og man har foran sig en like så eiendommelig som vidunderlig utsikt over Sør-Aurdal, Reinli, Liadalen og langt nedover Begnadalen. Herfra er det en halv mil ned til Sør-Aurdal hvis man velger å følge hovedveien som bukker sig i mangfoldige svinger ned gjennom tykke skogen, men vi tok gjenveien og på ti minutter var vi nede i dalbunnen. Her tok vi båten over «Begna» og fortsatte et stykke nedover Begnadalen inntil vi nådde opstigningen til Hedal kirke. Vi hadde gått raskt og målbevisst, men nu blev skrittene varsomme — for vi syntes vi gikk på hellig grunn. — Over alt lå minnene og lurte og vi måtte ta oss tid til i tankene å favne dem alle sammen.

Vi var ikke de eneste som betraktet hjembygden som vigslet; på «Vatneberget», det skjønneste punkt i Hedal hadde en av stedets fremste menn reist et alter og en prekestol i huggen sten under åpen himmel. Og i fjellet på østsiden av Begna hadde en annen foregangsmann latt hugge sin egen grav. Og bygdeskalden, Lars Bränden, skildrer i nedenstående utdrag den unge Sigrids tanker på veien opover til stølen en søndagsmorgen med buskapen:

«Sigrid stod på fjelle, såg seg vidt omkring.

Det for augo berre blåna

Fjell ved fjell o tinda sto i ra o ring,

høg so'kje snøen bråna.

Sea prekte dal o li o fjor,

kor ho gjekk kun om

at hennes far er stor.

Himmel, hav o land,

stjerne, soli o strand

prekte ogso om det sama.

Sole strøyde gull på kor ein tind og knatt.

Buskapen skull' no åt fjelle.

Gjeite fere på dei store steino spratt,

ette ragga pottemelle.

Sæterjenta lokka, hulla, song,

Gullros følde trutt o drønde gong på gong.

Opved Rolehaug

Sigrid vart unaug.

Messa heime ho då hugsa.

Men ho syntes kjærkja si var altfor vi.

Sangen var so tong å føre.

Det var ingen som med henne stemde i.

Men ho trast fekk anna høre.

Bjødalsfjelle prekte om at Gud er stor.

Vatne unde song det same høgt i kor.

Himlen ljøs o blå

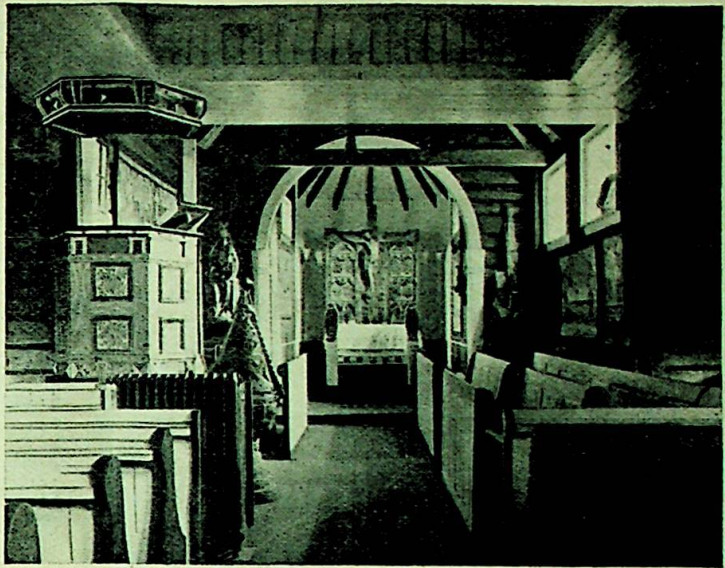
svara «Ja» derpå.

Rundt omkringo song det amen.

Midt i dalen på en stor høide lå Hedal gamle stavkirke, som man mener blev opført i midten av 1100-årene. Den hadde den gang firkantet langhus med smalere og lavere kor og en halvrunder koravslutning. En rekke sirkelrunde huller høit oppe på langveggene tjente som vinduer. Utvendig har den antagelig vært omgitt av svalganger med smale nøkkelhullformede vindusåpninger. Taket var tekket med trespån og hadde visstnok en liten takrytter. Den gang lå kirkerummet i halvmørke, da det lys som kom inn gjennom de små huller høit oppe på veggene var temmelig sparsomt. Bare en liten lav benk løp rundt veggene i langhuset, og menigheten måtte derfor stå eller knele under messen. Denne benk er ennå bevart. Heller ikke i koret kom dagslyset inn, men på høialteret brente kjertene og belyste relikvieskrinet, kalken og de andre hellige kar. Kirkerummet skulde ved sin tomhet og sitt mørke være et bilde på verden, mens koret skulde være en gjenglans av himmelens prakt. Den samme kleberstens døpefont som nu står i koret stod i middelalderen nede ved inngangsdøren for å betegne at det var gjennom dåpen menneskene fikk adgang til kirkens velsignelse. Mellom langhuset og koret stod korsalteret og krusifikset var plasert over dette på takbjelken midt i korbuene med Maria og Johannes på hver side.

Enhver som kommer inn i kirken og får se det skjønne middelalderske inventar, som er så godt bevart, må finne det sørgelig at ikke rammen omkring også er uforandret. Det som yderligere gjør den til en seværdighet er at den oprinnelige stavkirkes skib er innlemmet i den — kirkens nuværende vestre vinge. Under dette fant man ved restaureringen i 1902 rester etter et gammelt offersted, hvilket skulde tyde på at her har det en gang ligget et gudshov. Utenfor kirkens østre vinge står den gamle kløkketøpul fra 1600-årene med en stor kirkeklokke av gotisk formtype fra 1300-årene og i kirketårnet henger en klokke fra 1100-årene. Den lille messeklukke som også er bevart, skriver sig likeledes fra 1100-årene.

Inngangen er smykket av en rikt utskåren portal fra 1100-årene, forestillende dragenes kamp innbyrdes foran kirkedøren, som de ikke formår å trenge igjennem. Madonnaen, som skriver sig fra 1200-årene, er en nydelig Mariafremstilling av stor kunstnerisk verdi. Fra samme tid er også det underbare krusifiks over alteret, som skal være skåret av en treskjærer i Stavangerbispens tjeneste. Sakramentshuset er også fra 1200-årene, likeledes relikvieskrinet med de drevne figurfremstillinger av den tronende Kristus og scener fra lidelseshistorien. I feltene på alterskapet og prekestolen er malt blomsterbuketter, som må være utført av en kunstner, og man gjetter på Peder Aadnes (d. 1792). Flere verdifulle malerier fra det 17. og 18. årh. pryder veggene.

Interior fra Hedal kirke.

Nede ved døren henger i glass og ramme en del av et bjørneskinn, som efter sagnet skal skrive sig fra den bjørnen som den gang sortedøden herjet her i landet (1349) hadde tatt opphold i kirken og som blev skutt av jegeren som fant igjen kirken inne i tykke skogen, fordi hans pil traff kirkeklokken. Sagnet er vel opstått på grunn av de to ubebodde sidedaler, Vidalen og Vasfaret, som tilhørte Hedal og som er kjente bjørnetrakter.

Tiden tillot oss ikke å fordype oss lenge i studiet av alt det interessante denne kirke rummet, men allikevel forlot vi den beriket. Vi tok veien opover bakken og stanset ved «St. Olavsskaret». Her snudde vi oss for å ta det siste farvel. Vår deiligste drøm var opfylt, vi hadde gjensett vårt barneparadis og følt hvad det vilde si å dvele der en stund. Så fortsatte vi videre gjennom skaret, den samme vei som kong Olav for den gang han var i Hedal og la grunnmuren til den eldste kirken. Sagnet forteller at da han red derfra tok han opover i nordøstlig retning og for å gjøre veien kortere red han tvers gjennom «Ildjarnstadberget». Det åpnet sig et skar som en bred vei gjennom berget da han kom, og dette har fått navnet «St. Olavs-skaret». I lange tider stod der grunder ved begge ender av dette.

Efter som vi fjernet oss lenger og lenger fra vår hjembygd blev Olavsminnene færre og færre. De siste vi så var merkene efter hesten hans. Et par hestesko stod som støpt inn i fjellet vi tråtte på, og de vil vel bli stående der til evig tid til minne om Hellig Olavs ferd i Valdres.

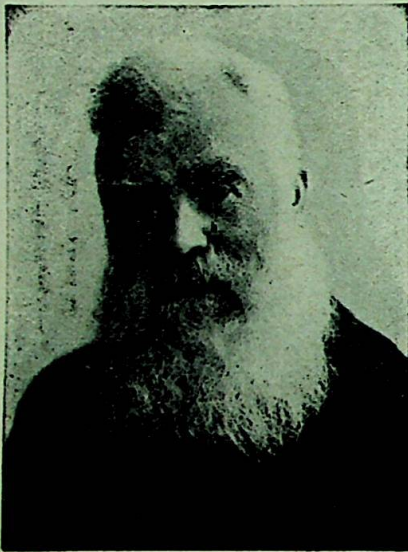
Signe Sandberg.

REDAKTØR MGR. IRGENS

vendte tilbake fra utlandet mandag d. 22. juli. Han deltar i St. Olavsforbundets landsmøte i Trondheim og Valfarten til Stiklestad og vil være tilbake i Oslo onsdag d. 31. juli.

Prest i 50 år.

Av C. Riesterer.

Pastor C. Riesterer.

Når De, herr redaktør, ber mig om å skrive noe om min virksomhet og mine opplevelser i de henrundne 50 år siden jeg d. 2. aug. 1885 blev viet til prest, så stiller De mig en vanskelig oppgave. Jeg vil helst tie. Men jeg tør ikke avferdige Dem med et: «Nei takk! Det gjør jeg ikke!» Det vilde jo være uhøflig. Og det vil jeg ikke være.

Men hvad skal jeg fortelle Dem? Om jeg sa at jeg er og var bare en «røst i ørkenen», så vilde det jo allerede være en svær overdrivelse. Han som sa dette om sig selv, hadde da et stort hverv, fikk folk til å gjøre bot fordi Guds rike var nær, han var mere enn en profet, han var den største av dem som er født av kvinner. Men hvem er jeg? Når den største bare var en «røst i ørkenen», så er det ikke mer enn rimelig at den minste kaller sig for mindre enn en pust. Jeg kan da ikke rose mig for å ha gjort noe, enn si noe stort og godt! Dessuten vet jeg og enhver, at ikke den som gir sig selv skudsmål er vel anbefalet, men den hvem Herren gir skudsmål. Og jeg mener som Paulus, at det ikke gavner å rose sig, ja at det endog er en sinnsvak gjerning. Det er jo bare ved Guds nåde, man er det som man er, hvis man da er noe, og det er kun ved hans hjelp og bistand man har kunnet gjøre noe, hvis man virkelig har gjort noe.

På den annen side kan jeg ikke anklage mig for å ha gjort noe galt, selv om jeg to ganger er blitt dradd til ansvar for min prestelige virksomhet her i Norge. Ialfall har de norske domstoler i begge tilfeller frikjent mig. Men om jeg ikke er mig bevisst å ha gjort noe galt, så er jeg dog ikke derfor rettferdiggjort. Jeg har da grunn til å være ydmyg og

gjøre bot som Peter, selv om jeg ikke har fornek- tet min Herre som han, og som Paulus, selv om jeg ikke har forfulgt Guds Kirke som han. Men om noen dømmer mig, har det lite å bety. Jeg dømmer mig enn ikke selv. Gud er min dommer. Om jeg har krenket Ham, ber jeg Ham om tilgivelse hver dag, ikke bare for mine egne forseelser, men også for andres og ikke minst for mine fienders, om jeg har noen.

Aldri har jeg med bevissthet krenket eller for- rettet noe menneske, men jeg måtte undertiden hevde min rett og min frihet. Har jeg derved kren- ket noen, så ber jeg ham om undskyldning.

Og nu for ikke å krenke Dem, hr. redaktør, og kanskje bli nødt av min redelighetstrang til å be også Dem om undskyldning, skal jeg etterkom- me Deres ønske og fortelle Dem likefrem og enkelt noen trekk av de hendelser jeg har opplevet i forbin- delse med mitt prestekall.

Jeg kan si at jeg tidlig følte mig kalt til preste- skapet. Gudstjenesten i Guds hus, hvortil mine for- eldre tok mig med før jeg var skolepliktig, stod al- lerede da for mig betagende skjønn, som noe him- melsk. Denne følelse har aldri forlatt mig siden. Det var vel dette drag av Ånden som fikk mig til å reise et alter og holde gudstjeneste for mine jevn- aldrende i en have allerede som liten gutt. Vår Herre smilte sikkert til min barnlige naivitet, men et uhell som inntreff la en demper på min primitive alt for tidlige prestevirksomhet.

Da jeg hadde avsluttet folkeskolen i min fødeby i 14 års alderen, var Elsass nettop blitt erobret av Preussen efter den fransk—tyske krig i 1870 og store forandringer var foregått i landet. Tårnhøie vanskeligheter hadde reist sig for mine fortsatte studier og utsikten til å bli prest blev for hver dag mere håpløs. I Tyskland førte Bismarck en kultur- kamp mot den katolske Kirke og grensene mot Frankrike var sperret på begge sider. Det gjaldt om ikke å tape motet. I tre år fikk jeg da hos min sogneprest timer i fransk, tysk, latin og gresk. Hos en annen sogneprest, forhenværende sjømannsprest, fikk jeg timer i engelsk og italiensk, og hos to sko- lelærere undervisning i musikk, harmonilære, orgel- spill og piano. Derhos hjalp jeg til på min fars snekkerverksted, i gårdstell og gårdsbruk og ikke minst i foreldrenes handelsforretning. Tiden var således vel optatt. Under krigen var jeg med min far på togt til Sveitz, hvor vi hentet levnettsmidler til vår by med fare for vårt liv. Det var nok en me- re enn spennende sport der gav innsikt i livets man- geartede problemer, og forberedte mig til min frem- tidige livsbane.

Plutselig kom i 1877 den lenge ventede lysstråle. På en pilgrimsreise til valfartstedet La Salette i Al- perne hadde min sogneprest bragt i erfaring at pat-

rene der nettop hadde opprettet en presteskole under navnet *Ecole apostolique*. Han fikk løfte om min optagelse på skolen.

Nu gjaldt det å overvinne vanskelighetene ved grenseperringen. Vilde det lykkes? Å forsøke sig ad diplomatisk veie var utelukket. Men legitimsjoner for hederlig opprinnelse, skikkelig levesett og fredelige hensikter var nødvendige. En attest fra sognepresten bevidnet at jeg var født 28. juli og døpt 1. august 1858 i Jettingen, hadde fått navnet Célestin og at mine foreldre var Morand Riesterer og hans hustru Maria Rapp. En annen attest fra borgermesteren fortalte resten. Så blev flukten planlagt. En belgmørk vinternatt i december 1877, efter et siste farvel til min mor, som taus, men fager og stolt, vinket ut i natten, hvor vi, min far og jeg, også tause, med vogn og hest gled inn i mørket, mens by og land lå i dypeste søvn. Den første og tyngste vanskelighet var overvunnet. Før daggry kom vi over grensen til Sveitz uten hindring. Så var den annen vanskelighet overvunnet. Jeg hadde erobret friheten og min far og jeg drog et lettelsens sukk, da vi stod på sveitzisk jord. Denne frihet måtte dog betales bittert siden. Den kostet mig min fedrenes arv som konfiskertes av staten og presten fikk fengselsstraff. For ikke å tale om min familie, der efter mange viderverdigheter søkte fred i Sveitz. Men hvad gir man ikke for en smule frihet i denne så skrekkelige frie verden, især når man vil følge Guds kall! — Nu måtte min far overlate mig til min skjebne og vende tilbake. «Gud signe og lede dig, min sønn», sa han og borte var han. Jeg var alene. I strykende fart gikk det tvers igjennem hele Sveitz med jernbanen til den franske grense. Den franske grensevakt som her kontrollerte de innreisende, smilte venlig da jeg viste frem mine papirer. Om aftenen, to dager efter min bevegede flukt, satt jeg hos Salettepatrene i Grenoble, hvor jeg blev mottatt med åpne armer som skolens tyvende elev.

Under mine studier og mitt opphold på valfartsstedet satte Gud min tro på en hård prøve. Jeg var da 20 eller 21 år. Aldri hadde jeg tvilt på Gud eller himlen. Jeg levet i dem som alltid før. Så sank en fristelse ned i mig: Var der virkelig en Gud til? Det blev tomt omkring mig. Jo mere jeg tenkte, jo mer fjernet Gud sig fra mig. Jeg så de svimlende vidder til de ytterste stjerner. De var tomme. Min tanke trengte inn på de like så svimlende vidder utenom dem. Gud skjulte sig ennu lenger tilbake. Jeg så bare intetheten bak intetheten. Slik følte jeg det. Det var gruffullt. Det var som om jeg stod på en trang ø omgitt av tomheten og intethetens strandløse hav. Men var dette mulig? Jeg husker ikke hvorledes jeg åpenbarte mine fristelser for min skriftefar, eller hvad han sa til mig. Det eneste jeg erindrer er at jeg anstrengte mig for ikke å gruble, men jeg bad, holdt de felles andaktssøvelser like så trofast som før og føiet andre til. Jeg bad at Gud ikke måtte forlate mig. I bønnen fant jeg en uforklarlig mild hvile i åndens

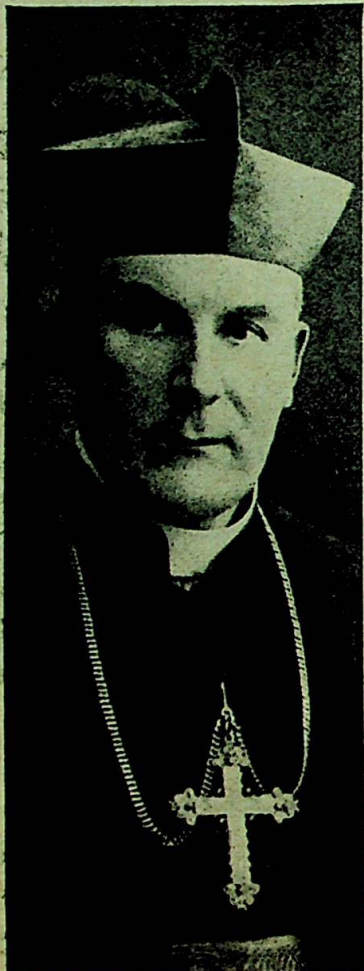
Hellig-Olav-treskulptur fra Budardal, Island.

Riksmuseet opplyser: Antagelig lavet av den berømte Lübecker-billedhugger Bernt Notkes verksted c. 1500.

tretthet og smerte. Efter en tid kom Gud tilbake, jeg vet ikke hvorledes. Jeg så Ham atter klart som før. Han var overalt! Han alene! Jeg så til og med, uten ennu å ha studert logikkens regler, at det som er og som vi ser, ikke kan være en kjerne i intetheten, at det som blir til og forgår, ikke kan skape sig selv for å tvinges av intetheten til å forsvinne igjen, at det som tilfeldigvis blir til og tilfeldigvis forsvinner, må styres og være underlagt Gud, som er fra evighet og til evighet uten selv å være underlagt noen tilfeldighet. — Og nu først gikk det riktig op for mig, at troen var en Guds gave, og at man alltid måtte be om den for å ha den uanfektet, enten det lykkes eller ikke å tilstoppe et eller annet hull i forståelsen av tilværelsens mysterier ved hjelp av fantasiens halmstrå, eller vitenskapens kvikksand, eller filosofiens og teologiens og teologiens mere solide og pålidelige materialer. Siden er fristelsen aldri mere vendt tilbake. Og når jeg nu tenker over med hvilken letthet Gud lot mig senere erkjenne de veier som førte frem gjennom de vanskeligste filosofiske og teologiske problemer, og gav mig nåde til å skille dem ut fra det som kun var avveie og villspor, da kan jeg ikke nok takke Ham.

(Forts.)

Kardinal Faulhaubers siste hyrdebrev.

Kardinal Faulhaber har utsendt en ny hyrde-skrivelse hvori han klart og tydelig går i bresjen for de katolske arbeiderorganisasjoner, hvis eksistens nu trues av «den tyske arbeidsfront». Og hans stemme vinner i kraft fordi den påberoper sig de rettigheter som konkordatet har tilsagt — og fordi den taler i alle tyske biskopers navn.

Men det er symptomatisk at denne skrivelse ikke er blitt oplest fra noen katolsk prekestol i landet, og at intet katolsk kirkeblad i Tyskland har våget å opta den. Men desto hurtigere er dens innhold blitt kjent i alle interesserte kretser, idet det bokstavelig er gått fra munn til munn. Og nu har atter det utmerkede tyske blad «Der deutsche Weg» som vi har omtalt før — det utkommer i Holland for å være helt frittstillet og orienterer derfor uten censur i alle tyske kirkeforhold — bevist sin eksistensberettigelse, idet det i et av sine siste numre bringer en utførlig kommentar til dette hyrdebrev, som er stilet til de katolske mannlige og kvinnelige arbeiderforbund og behandler viktige samvittighetsspørsmål.

Hyrdebrevet — som er inntatt in ekstenso — begynner med å fastslå at rikskonkordatets ratifisering av 20. juli 1933 gav begrunnet håp om at der ikke vilde bli lagt de katolske arbeiderforbund noen hindringer i veien — ja, at de endog under bestemte forutsetninger kunde gjøre regning på statens beskyttelse. Hyrdebrevet citerer de paragrafer i konkordatet, som dette håp støtter sig til, og beklager, at det allikevel ikke er gått i oppfyllelse.

Lederen av «den tyske arbeidsfront», dr. Robert Ley, har nemlig i sin forordning av 28. april 1934 rettet et hårdt slag mot denne rettsbeskyttelse, idet han dekretter, at ingen kan være medlem av denne arbeidsfront, hvis han eller hun i forveien står som medlem av en fagorganisasjon eller et forbund med spesiell konfesjonell innstilling. Allerede den gang gjorde kardinal Bertram innsigelse hos innenriksministeren mot denne anordning fordi den var uforenelig med konkordatets art. 31, § 2, likesom dr. Bares, som da var Berlins biskop, få dager senere gav uttrykk for samtlige tyske biskopers opfatning, idet han opfordret alle medlemmer av katolske organisasjoner til å avslå enhver tilskynnelse til å svikte sitt forbund. Spenningen blev ikke utløst den gang, skjont man forsøkte en modus vivendi, men i hele det mellemliggende år har situasjonen vært nokså uholdbar, og den 25. april år har lederen for den tyske arbeidsfront igjen utsendt et manifest «som må gjøre et smertelig inntrykk på alle rettenkende og fedrelandssinnede menn», fordi det pointerer at det er hensikten å komme alle katolske arbeiderforbund til livs og derfor innskjerper forordningen av 1934, idet de nevnte organisasjoner ikke gis noen eksistensberettigelse ved siden av den tyske arbeidsfront, fordi denne «tilgodeser alle arbeidende menneskers behov ifølge der Führers forordninger».

Kardinal Faulhaber fastslår, efter å ha referert dette, at dette manifest strider ifølge sin ordlyd og sin ånd mot konkordatet og at det er «vår plikt nu som før å forsvare de i rikskonkordatet høitidelig tilsagte rettigheter og forlanger den i art. 32 lovede beskyttelse. I biskopenes øine er det en svær urett som tilføies medlemmer av katolske foreninger, når disse på grunn av sin troskap mot sin Kirke og de av den anerkjente forbund, nektes de økonomiske og borgerlige rettigheter, som blir arbeidernes fellesfront tildel».

På biskopenes vegne protesterer kardinalen mot at tyske menn og kvinner utelukkende på grunn av sin katolske trosbekjennelse skal fratras den moralske og økonomiske likestillethet med sine andre arbeidsfeller. Så meget mer som Hitler selv i en skrivelse til kardinal Bertram av 28. april 1933 har forsikret, at når slike forbund ikke huser partipolitisk tendens mot den nuværende regjering akter man ikke å foreta sig noe imot dem.

De katolske arbeiderorganisasjoner utfolder ingen som helst politisk virksomhet — hvad jo også forlanges i konkordatet — «og det er en usannhet, at de i sig skjuler restene av centrumspartiet — en usannhet som ikke blir mere sann ved å gjentas

stadig». De katolske arbeiderorganisasjoner — si-
er kardinalen — forplikter sig både nu og i fremti-
den til å gi staten hvad er tilkommer den, og tjene
hele folkets beste. I kommunismens høivann har
disse foreninger samlet alle gode og fedrelandssin-
nede elementer blandt den katolske arbeiderstand
under sine faner, og de har derfor ikke fortjent den
behandling de får nu.

«Når lederen for den tyske arbeidsfront erklærer
at denne front alene skal representere ar-
beidernes livsanskuelse, men samtidig nekter å
gi noen garanti for at der ikke bak denne livsansku-
else skjuler sig en kristendomsfiendtlig bevegelse,
må vi biskoper nedlegge protest mot dette. Til al-
le tider har denne grunnsetning hatt gyldighet:
menneskene lever ikke av brød alene — og må der-
for ikke fornekte sine helligste goder for materiell
fordels skyld. Vi vil arbeide lojalt med på Føre-
rens store mål: å skaffe alle arbeidsledige arbeid og
arbeidsglede. Men det kan ikke være den tyske ar-
beidsfronts oppgave samtidig med at den hjelper ar-
beiderne økonomisk å rokke ved den tro, som de
har arvet fra sine fedre og som deres barn skal ar-
ve etter dem. Selv det enkleste menneske tar f. eks.
anstøt av at frem- og tilbakereisende på «Kraft
durch Freude»-utfluktene er lagt slik at de katol-
ske arbeidere ikke kan oppfylle sin søndagsplikt».

Kardinalen fremhever derpå at biskopene ikke
kan anse det som forenlig med sin samvittighet å
opløse de katolske arbeiderforbund, hvis organisa-
sjon og formue står under deres beskyttelse — men
de forstår og bifaller at disse foreninger allerede for
lang tid siden har fjernet fra sine lovparagraffer
alt som kan gi anledning til beskyldninger og angrep
på dem for politisk virksomhet, og at de har kon-
sentrert sig om rent religiøse, etiske, kulturelle og
karitative formål. Ti derved kan der med god vilje
bli slutt på den ulykksalige strid om dobbeltmedlem-
skapets ulovlighet, så at den tyske arbeidsfront som
statsbeskyttet fellesorganisasjon kan overta hele
den utadvendte materielle virksomhet, mens de katol-
ske arbeiderforbund anerkjennes for sine oven-
anførte formål.

«De rent religiøse, moralske, kulturelle og kari-
tative oppgaver, som påhviler de arbeiderforbund,
som er underlagt de tyske biskoper, er å formulere
i følgende nye lover:

1. Den katolske arbeiderstands oppdragelse til
en religiøs-moralsk livsførsel.
2. Pleie av et sant kristelig familieliv.
3. Undervisning i Katolsk samfundslære på ba-
sis av pave Leo XIII's og Pius XI's sociale rundskri-
velser.
4. En religiøs-etisk utdypning av alle arbeider-
og klassespørsmål.
5. Et opriktig samarbeide med hele det tyske
folk i kristendommens tjeneste.
6. Hjertets og sinnets utdanning ut fra den
kristelig-tyske folkelighet og fedrelandsfølelse.
7. Gjensidig hjelpsomhet i den kristne neste-
kjærlighets tjeneste — f. eks. ved sykdomstilfelle,
under rekonvalesens og ved dødsfall.

I disse syv rettningslinjer er altså alle partipoli-
tiske og faglige spørsmål prinsipielt utelukket og
de katolske arbeiderforbund kan derfor innordnes
i rekkene av de organisasjoner med rent religiøse,
karitative og kulturelle oppgaver som konkordatet
tilsier sin beskyttelse».

Kardinalen pointerer derpå at det er en forut-
setning at de katolske forbund bevarer sine økono-
miske rettigheter og sine eiendeler uantastet — iføl-
ge Føreren's tilsagn i hans store riksdagstale av 21.
mai 1935, hvori han i motsetning til den russiske
statskommunisme tilsier å ville respektere privatei-
endom.

«Tillike forutsetter vi at arbeidsfrontens forskjel-
lige foranstaltninger ikke legges slik at de belaster
den katolske arbeiders samvittighet overfor hans
religiøse overbevisning eller rokker ved hans forhold
til sin Kirke — f. eks. ved å vanskeliggjøre ham
hans deltagelse i søndagsgudstjenestene, Kristi Le-
gemesfestprosesjonene eller andre kirkelige anord-
ninger — og at der ikke legges noe press på ham
for å få ham til å lese de av Kirken forbudte bøker.
Arbeiderstandens tapre menn og kvinner har i tid-
ligere tid forsvaret sin religiøse overbevisning mot
de liberales spott og de rødes angrep med så store
ofre at de derved har erhvervet sig rett til idag å
leve etter sin tro i religiøs samvittighetsfrihet».

Endelig krever biskopene at arbeiderforbundenes
forskjellige tilstelninger ikke må forstyrres av ter-
roristiske urostiftere, men virkelig må nyte godt av
den i konkordatet garanterte beskyttelse. Og så
slutter kardinalen med å uttale sin og biskopenes
takk for den offervillige og kirketro apostelånd som
arbeiderforbundene har bevart. «Den katolske ar-
beiderstand har stillet sig under beskyttelse av den
hellige familie fra Nazareth — måtte denne beskyt-
telse aldri mangle den!»

—

Og til dette hyrdebrev foier «Der deutsche Weg»
— efter å ha takket kardinalen for hans klare og
kompromisløse holdning og hans opmuntrende ord
— en forsikring om at de tyske katolikker aldri vil
gi avkall på å inntre i det offentlige liv for Kirkens
frihet, for den katolske skolefrihet og den katolske
pressefrihet. «En katolisisme som sperrer sig inne
bak kirkemurer, vil snart miste sin vitalitet». Og
bladet slutter med å citere pater Reichmann, S.J.'s
ord i «Stimmen der Zeit» — ord som også erkebi-
skop Gröber i sitt siste skrift har gitt sin hele til-
slutning —: «Enhver katolikk har den plikt å set-
te sig inn i disse trossannheter og å tilegne sig det
fulle kjennskap til dem. Men når det gjelder om å
anvende de almene grunnsetninger på det daglige
livs enkelte foreteelser, så blir det helt og fullsten-
dig hans samvittighets sak. Den egne personlige
samvittighet må kunne si katolikken hvad han iføl-
ge sin trosbekjennelses prinsipper i hvert forekom-
mende tilfelle plikter å gjøre. Og ingen sogneprest,
ingen skriftefar, ingen biskop og ingen pave kan og
vil løse ham fra denne plikt».

Bokanmeldelse.

Årsberetning for Foreningen til norske fortidsminnesmerkers bevaring. 89 årgang.

Som vanlig er det med særlig glede at man mottar denne betydningsfulle forenings årsberetning. Både fordi foreningens arbeid må følges med sympati av alle som har sans for sitt folks kulturhistorie — og fordi årsberetningen i sig selv alltid avgir interessant og berikende lesning. Heller ikke i år blir man skuffet — men det skal sies med en gang — det verdifulleste denne gang er kanhende innledningskapitlet: direktør dr. Einar Lexows ord ved Johan Bøghs bære. Det er en mann som taler om en medarbeider og ordene blev sagt til en snevrere krets — men de fortjener å høres av en langt større.

En artikkel vil særlig vil interessere vestlendingene, er den påfølgende «Buer og Naust» av arkitekt Halvor Vreim, hvori han påpeker hvorledes disse har vært opprinnelsen til våre eldste byer. Arkitekt Arno Berg har en instruktiv artikkel om den særpregede Immanuelskirke i Halden, bilagt med et interessant Pro Memoria fra 1733 av biskop Hersleb. Alle disse artikler er rikt illustrert — likesom den påfølgende om Statens gamle bygninger: nasjonalmonumenter, kongeboliger, civiladministrasjonens bygninger og sorenskrivergårder og prestegårder. Til slutt kommer en oversikt over det antikvariske arbeid og museumsarbeidet, som der står respekt av, og regnskapene for de forskjellige avdelinger som med sine tørre tall beretter en hel del om den intense virksomhet som utfoldes for å bevare alt det som fedrene har elsket, levet i og etterlatt oss som minner vi skal verne om fordi de er den grunn vi bygger på den dag idag. I den forbindelse vil vi gjøre oppmerksom på at det er frk. Signe Sandberg, Riksantikvariatet, som mottar innmeldelser i foreningens Oslo-avdeling og tillike meddeler alle opplysninger om hvor mån skal innmelde sig for lokalavdelingens vedkommende. Nu til St. Olavsdagen er det vel verd å erindre at foreningen har æren av å ha vernet om flere av våre Olavsminner og at den gjør et stort arbeid for å utbre kjennskapet til vår verdifulle kultur i middelalderen. Den er derfor all støtte verd som man kan yde den.

E. D.—V.

Vår Feriekoloni.

Vår feriekoloni.

Torsdag d. 18. juli kom pikene brune, glade og friske hjem — lørdag d. 20. juli drog guttene ut under ledelse av d'hr. Egil Olafsen, Ignas Fiala og Øivind Olafsen.

Bidrag 14/7—21/7.

Fru S.	kr. 5.00
«Småpikenes feriekoloni», Sylling	» 5.25
	<hr/>
	kr. 10.25

Innkomet ialt kr. 1479,25.

STIKLESTADFERDEN.

Lars Eskeland som skulde ha holdt festtalen ved stevnet på Stiklestad, har dessverre måttet sende avbud på grunn av sykdom. Mgr. dr. K. Kjelstrup har på tross av sine mange andre gjøremål påtatt sig også dette hverv og dermed reddet stevnet.

De som skal reise over Oslo, møter på Østbanestasjonen lørdag den 27. hvor sekretæren vil være tilstede fra kl. 1/29 med billettene. Toget går kl. 9,10. Der har meldt sig 60 deltagere fra Oslo.

Man anmodes om å ta salmeboken med!

Herhjemme: —

OSLO. — Sogneprest til St. Halvard, pater Notenboom, er avreist på ferietur til Holland og vil være fraværende noen måneder. Pater Boers vil i denne tid bestyre menigheten.

— og derute

ITALIEN. — Den berømte oppfinner Marconi er ved siden av å være en av nutidens største vitenskapsmenn en from og opriktig katolikk. Han har i et intervju fornylig atter demonstrert dette, idet han har uttalt følgende: «Der finnes mange gåter som vitenskapen ikke kan løse — og deriblandt er det største mysterium av alle: vår eksistens, hvis hemmelighet ingen vitenskap har kunnet forklare. Hvem er vi og hvor kommer vi fra? Hvorledes kommer vi inn i tilværelsen? Like så lenge menneskeheten har kunnet tenke har den beskjeftiget sig med disse spørsmål, men ennå er de ikke løste. Jeg personlig er støtt av at jeg er en troende katolikk. Jeg tror fullt og fast på bønnens makt og jeg bekjenner denne tro ikke bare som overbevist katolikk, men først og fremst som vitenskapsmann».

MARSEILLE. — Der har i denne by vært avholdt en stor katolsk utstilling som har vakt berettiget opsikt. En av de siste dager før den lukket holdt katolske journalister, representerende mange forskjellige land, sin generalforsamling på dens terreng, efter innbydelse fra utstillingens presidentskap. Denne generalforsamling omsluttet begge de to katolske journalistorganisasjoner som eksisterer: «Katolske journalisters internasjonale byrå», hvis formann var den nettop avdøde Namür-journalist René Delfarge og hvori finnes journalister fra 36 forskjellige nasjoner og «Katolske forleggeres internasjonale byrå», hvis formann inntil for nylig var Köllnerjournalisten Stocky, som helt til «Köllnischen Volkszeitung» gikk konkurs var dette blads direktør, men blev dømt på grunn av denne konkurs, så presidentstillingene i begge journalistforbundene var ledige. Generalforsamlingens hovedformål var å forsøke å få disse organisasjoner forenet i en felles «Katolske journalisters union» — og det lykkedes å få dette satt igjennem i Marseille. Som president for det sammensluttede forbund valgetes grev Dalla Torre, chefredaktør for «Observatore Romano». Den nye forening avholder til neste år en stor kongress i Rom i forbindelse med den internasjonale presseutstilling.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri, Telf. 10877, OSLO.